

АМАТЕР

ГАЗЕТА ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Лютий 2010 року
№ 2 (251)

24 лютого 2010 року

● 21 лютого – Міжнародний день рідної мови

ПЛЕКАЙМО РІДНУ МОВУ СОЛОВ'ІНУ!

За рішенням XXX сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО, 21 лютого всі народи світу відзначають Міжнародний день рідної мови. Це один із тих днів, коли кожен має змогу відчути себе частиною свого великого народу, адже мова – найважливіший чинник інтелектуалізації й духовного розвитку нації, її єдності та консолідації.

Правовою основою державної мовної політики в Україні є Конституція України, у ст. 10 якої говориться: "Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України". На Львівщині, яка є патріотичним україномовним регіоном, державні структури, громадські організації, політичні партії докладають багато зусиль для розвитку й утвердження української мови як державної. Будучи рідною для мільйонів українців, які проживають сьогодні в Україні та за її межами, українська мова є їхньою живою спадщиною та важливим засобом спілкування. Водночас вона виконує унікальну роль у зміцненні української державності, збереженні національної ідентичності та консолідації українства.

З нагоди Міжнародного дня рідної мови закликаємо вас, шановні друзі, сприяти збереженню та розвитку української мови, плекати в своїх душах любов до рідного слова!

Володимир ГРИНОВЕЦЬ,
доцент, голова осередку товариства української мови імені Т. Шевченка
"Просвіта" ЛНМУ імені Данила Галицького.

У ЦЬОМУ НОМЕРІ
ЧИТАЙТЕ:

2-4 – Від Вейгля до наших днів: з історії розвитку медичної біології у Львові

5 – Друга молодість гірудотерапії

6-7 – Лікар в адміральській уніформі: до 150-ліття Ярослава Окунєвського

8 – Університет може пишатися вагомими спортивними здобутками

"НЕ ЗАБУВАЙ ПРО НАСТАВНИКА"

● Наші ініціативи

– таку акцію провели студенти стоматологічного факультету з нагоди Міжнародного дня стоматолога

9 лютого, у день Святої Аполлонії (адже саме її вважають покровителькою людей, які рятують нас від зубного болю) вся світова стоматологічна спільнота відзначає Міжнародний день стоматолога. Це свято з кожним роком стає все популярнішим. Цьогоріч у традицію його святкування свою частку внесли і студенти стоматологічного факультету нашої Alma Mater, започаткувавши акцію "Не забувай про наставника". Її мета – вшанувати викладачів і наставників, висловити їм вдячність за нелегку науку і терпіння.

(Докладніше про це чит. на с. 4)

На фото: студенти вітають ветеранів профільних стоматологічних кафедр університету з Міжнародним днем стоматолога.

У 2010 році кафедрі медичної біології Львівського медичного університету виповнюється 90 років. Її розвиток, як, зрештою, й інших кафедр нашої Alma Mater, відбувався у різні історичні періоди та під впливом різних наукових традицій і видатних особистостей. Пропонуємо читачам історичну розвідку про становлення і розвитку львівської медико-біологічної школи.

ВІД ВЕЙГЛЯ ● Кафедри-ювіляри ДО НАШИХ ДНІВ: з історії розвитку медичної біології у Львові

● 3 нагоди 90-річчя кафедри медичної біології

Історія заснування кафедри медичної біології у Львівському медичному університеті сягає 1920 року. Її організатором і першим завідувачем був професор **Рудольф Вейгль** (1883-1957) – відомий учений у галузі паразитології, мікробіології, який зробив величезний внесок у вирішення проблеми профілактики та лікування висипного тифу. До цього після закінчення у 1907 р. природничого факультету Львівського університету він певний час працював на посаді асистента і доцента кафедри гістології та ембріології медичного факультету.

Під час Першої світової війни Рудольф Вейгль служив паразитологом у військовій лабораторії в Перемишлі (нині – Польща). Саме тоді він зацікавився проблемою висипного тифу, який в той час неконтрольовано поширювався по всій Східній Європі. Висипний тиф був найстрашнішою з усіх інфекційних хвороб, від нього помирали мільйони людей. Зробіт Чарльза Ніколя та Роча-Ліма Р. Вейгль знав, що воші є переносниками висипного тифу і що *Rickettsiae* розмножуються в кишках вошей, однак на той час не було методики вирощування (в достатній кількості) збудника висипного тифу для виготовлення вакцини. Р. Вейгль створив новий штаб платяної воші – *Pediculus vestimentis*, використав вошей в якості об'єкта для лабораторних досліджень, створив методики інфікування вошей та культивування в їх кишках *Rickettsia prowazekii*, розробив методи живлення вошей і, найголовніше, створив першу в світі ефективну вакцину проти висипного тифу.

У 20-30-х рр. ХХ ст. кафедра загальної біології Львівського університету стала всесвітньо відомою. Її часто відвідували представники Міжнародного товариства рикетсіологів, включаючи лауреата Нобелівської премії Чарльза Ні-

Рудольф Вейгль (крайній справа) з представниками Міжнародного товариства рикетсіологів, серед яких лауреат Нобелівської премії Чарльз Ніколь (фото вгорі).

Проф. Р. Вейгль (другий зліва) в Ефіопії, де успішно застосовували його вакцину (фото зліва).

коля, його співробітників і багатьох інших відомих вчених. При кафедрі було відкрито науково-дослідний інститут, який називали "Інститут Вейгля". Створену Р. Вейглем вакцину ефективно використовували в Китаї, Ефіопії, інших країнах. Зокрема, в Китаї у 1908-1931 рр. від висипного тифу померло 70% усіх католицьких місіонерів, які працювали на той час в цій країні. Пізніше отець Руттен писав: "Відтоді, як ми почали застосовувати вакцину Вейгля, жоден з наших місіонерів чи щеплених китайських пацієнтів не помер від тифу. Ваша вакцина врятувала життя не лише місіонерів, але й багатьох тисяч китайців".

Нобелівський лауреат Чарльз Ніколь заявив: "Здавалось, що "війна" з тифом не обіцяє успіхів, поки до неї не долучився видатний вчений, професор Рудольф Вейгль зі Львова. Вейгль навчив нас, як культивувати збудника тифу у воші, і, більш того, розробив високоякісну вакцину, що врятувала багато людських життів. Як особистість, найрозумніша людина, невтомний працівник і фанат науки, Вейгль заслуговує на найвище визнання". Під час Другої світової війни у Східній Європі вакциною Вейгля було вакциновано 5-6 млн. людей.

Напередодні війни Р. Вейгля було висунуто на здобуття Нобелівської премії, але складна політична ситуація в Європі та початок війни стали цьому на заваді. Однак, професор отримав багато інших

нагород, серед яких Орден Святого Георгія від Папи Римського Пія XI і Орден Леопольда від Бельгійського Короля, він був обраний членом Академії наук ряду європейських країн.

У 1939-1941 роках на кафедрі загальної біології, яку Р. Вейгль очолював, працювало 11 доцентів і аспірантів. Усі вони, окрім педагогічної роботи, були залучені до вирішення наукових проблем, пов'язаних з висипним тифом. Однак, сам Р. Вейгль концентрувався винятково на наукових дослідженнях. Він мало цікавився питаннями педагогіки, водночас ніколи не шкодував часу та енергії на пояснення питання, поставленого студентом чи аспірантом, був толерантний та сповнений наукових ідей.

У 1940 році, після того, як до Львова увійшли радянські війська, Р. Вейгля навідав Микита Хрущов, пропонував йому посаду директора інституту в Москві, членство в Академії наук СРСР. Однак, вчений відхилив цю пропозицію. У 1943 році представник Гімmlера пропонував йому переїхати до Берліна, очолити кафедру в Берлінському університеті, проте Вейгль відхилив і цю пропозицію. Він був патріотом Львова, справжнім вченим і унікав політики. Цікавим є той факт, що у часи воєнного лихоліття численні представники львівської інтелігенції були залучені до співпраці в Інституті Вейгля як "годувальники" вошей і цим врятували своє жит-

та, а вакцина, яку виробляли на замовлення німецької окупаційної влади, "працювала" і на користь Львівського руху опору окупантам. У 1945 р. Р. Вейль переїхав до Польщі, завідував кафедрами у Кракові, Познані. Помер у 1957 році.

У 1946-1948 роках кафедрою медичної біології завідував професор **Михайло Іванович Єфімов**. Він уродженець Ярославської області (Росія), навчався на медичному факультеті 2-го Московського медінституту і біологічному факультеті Московського університету. Виконував обов'язки завідувача кафедри біології Сталінградського медінституту (1935-1942), завідував хірургічним кабінетом у Павлоградській поліклініці на Дніпропетровщині (1942-1943), служив у Радянській Армії (1943-1946), нагороджений 5 медалями. Докторську дисертацію він захистив у 1946 році, вже працюючи у Львові. У 1947 р. йому присвоєно звання професора.

У цей період колектив кафедри складався з 7 осіб – 1 професора, 2 доцентів, 2 асистентів, 2 лаборантів. Співробітники відійшли від проблеми висипного тифу і зайнялись проблемою регенерації органів і тканин. На кафедрі було багато кліток з ящірками, жабами, іншими тваринами, яких використовували в дослідах з питань регенерації. Студенти активно займалися у науковому гуртку кафедри.

У листопаді 1948 р. вийшов наказ про звільнення М.І. Єфімова з посади завідувача кафедри Львівського медінституту. Це, ймовірно, було пов'язано з тим, що на початку серпня 1948 р. відбулася "знаменита" сесія ВАСГНІЛ, на якій було піддано критиці т. зв. менделістів-морганістів, після чого настала практична заборона генетики, було звільнено з посад керівників кафедр, лабораторій, інститутів, які мали відношення до викладання генетики чи генетичних досліджень. На захист професора Єфімова з проханням відновити його на посаді завідувача стали студенти медінституту. Вони скерували відповід-

Теперішній інститут патології крові, колишній будинок інституту Вейгля (Львів, вул. Чупринки, 45)

ного мотивованого листа в Міністерство вищої освіти СРСР, однак позитивного результату не було. Боячись бути заарештованим, М.І. Єфімов залишив Львів і виїхав у Середню Азію.

У кінці 1948 р. на посаду завідувача кафедри біології був призначений **Олексій Іванович Журбін**, який на той час був вже досвідченим науковцем, працював у кількох наукових і навчальних закладах, зокрема в лабораторії І.В. Мічуріна. Він народився на Полтавщині, навчався в Харківському сільськогосподарському інституті, а потім – у Московській сільськогосподарській академії, де здобув спеціальність "рослиник-генетик". Під час війни працював в Узбекистані (1941-1944), потім – у Київському державному університеті (1944-1946), завідував кафедрою селекції Львівського сільськогосподарського інституту (1946-1948). У 1955 р. захистив докторську дисертацію, здобув звання професора.

За цей період (1948-1970) кафедра значно розширилась. До неї приєдналась кафедра ботаніки фармацевтичного факультету. Зросла кількість напрямків наукових досліджень, серед яких були проблеми, пов'язані з районуванням сортів картоплі, гібридизацією тополь, профілактикою зобу і йодуванням продуктів харчування, вивченням статевого хроматину при фіброміомах і пухлинах молочної залози тощо. Гібриди тополь були рекомендовані для озеленення промислових центрів і новобудов.

У 1970-1972 рр. обов'язки завідувача кафедри виконував доцент **Н.Н. Коптєв**.

З 1972 до 1986 року кафедрою очолював **Кость Адріанович Татаринів**. Він народився 1921 року в Ростові-на-Дону, навчався в Київському та Одеському університетах (1938-1942), де отримав спеціальність "біолог-зоолог". Служив у Радянській Армії, нагороджений орде-

ном Червоної Зірки, 7 медалями. Працював у Львові в Природничому музеї, Інституті агробіології, завідував кафедрою зоології Кременецького педінституту, доцентом кафедри лісівництва Львівського лісотехнічного інституту тощо. У 1970 р. захистив докторську дисертацію, у 1972 р. йому присвоєно звання професора. Був автором понад 200 наукових, навчально-методичних та науково-популярних праць, зокрема підручника "Біологія" (1983) для студентів-медиків. Він був членом спілки журналістів СРСР, активно займався популяризацією знань на радіо і телебаченні.

У той період на кафедрі проводилися наукові дослідження, пов'язані, зокрема, з вивченням генофонду носіїв трансмісивних захворювань серед горобиних птахів і ссавців у Західній Україні, хімічною природою екзометаболітів деревних рослин, жирнокислотним складом ліпідів у хворих на рак молочної залози. **З.О. Служинська**, яка працювала на кафедрі асистентом, а потім доцентом (1976-1999), опублікувала ряд книг і посібників: "Рід людський в Україні", "Спадковість людини", "Генеалогія. Побудова, аналіз та застосування родоводів", "Медицина паразитологія" тощо.

У 1986-1988 рр. обов'язки завідувача кафедри виконувала доцент **І.В. Ковтун**.

З 1988 року кафедрою медичної біології очолює академік Української академії наук, доктор біологічних наук, заслужений працівник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, професор **Зіновій Дмитрович Воробець**. Він народився в селі Нестюки Золочівського району на Львівщині. Закінчив Львівський державний університет ім. Ів. Франка та Московський державний університет ім. М.В. Ломоносова, за освітою – біолог-

(Закінчення на с. 4).

Колектив кафедри медичної біології

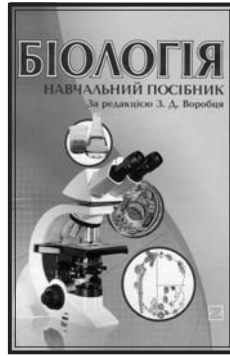

(Закінчення. Початок на с. 2-3).

фізіолог і біохімік. Працював в Інституті молекулярної біології та генетики АН УРСР (1975-1976), після закінчення аспірантури – в Інституті біохімії ім. О.В. Палладіна молодшим і старшим науковим співробітником (1976-1988). У 1988 році захистив докторську дисертацію і обійняв посаду завідувача кафедри медичної біології, паразитології та генетики Львівського медичного інституту; у 1991 році йому присвоєно вчене звання професора.

Упродовж 1988-2009 років на кафедрі медичної біології активно проводяться навчально-методична та наукова робота. Викладачі кафедри опублікували 18 методичних вказівок, 36 навчальних і навчально-методичних посібників, 4 практикуми. Професор З.Д.Воробець є співавтором підручника "Медична біологія" (Вінниця, 2004; 2009) за який колектив авторів отримав Державну премію України в галузі науки і техніки 2007 року.

Побачило світ ще одне, зовсім свіже видання – посібник "Біологія" (Київ: Знання, 2010) з грифом МОН України, що вийшов за редакцією професора З.Д. Воробця

На кафедрі започатковано новий напрямок наукової роботи – вивчення біологічної ролі іонів кальцію в клітинах. Окрім того, співробітники кафедри виконували наукову роботу по чотирьох грантах Державного фонду фундаментальних досліджень. За їх результатами на кафедрі захищено 9 кандидатських дисертацій та одна докторська. Загалом, за проблемою, пов'язаною з біологічною роллю іонів кальцію, співробітники кафедри опублікували понад 300 наукових праць.

Сьогодні на кафедрі працюють 2 професори, 4 доценти, старший викладач, 3 асистенти. Кафедра плідно співпрацює з Інститутом біохімії ім. О.В.Палладіна НАН України, Інститутом біології клітини НАН України, Кентським університетом (США), кафедрами медичної біології медичних університетів України.

Таким чином, впродовж усього періоду існування у нашій Alma Mater кафедри медичної біології її колектив, окрім педагогічної роботи, активно проводив наукові дослідження з актуальних проблем медицини та біології. Саме таке поєднання освітньої та наукової діяльності сприяло формуванню висококваліфікованих фахівців, адже знання медичної біології є вкрай важливим для сучасних лікарів і фармацевтів.

**Олександр ЛУЦИК, професор;
Орест СЕРЕДА, асистент;
Оксана ЧУПАШКО, доцент.**

● Наші ініціативи

(Закінчення. Початок на с. 1).

У Міжнародний день стоматолога з ініціативи активних членів студентського самоврядування стоматологічного факультету **Мар'яни Триндяк** (IV курс), **Михайла Рака** (III курс), **Христини Данилів** (I курс), а також за підтримки деканату факультету та при сприянні завідувачів профільних стоматологічних кафедр, студенти-стоматологи організували і провели акцію "Не забувай про наставника".

У межах цієї акції в позанавчальний час щирими словами і букетами квітів привітали студенти викладачів профільних кафедр в особі їх керівників – професорів Н.І. Смоляр, І.М. Готя, В.М. Зубачика, В.Ф. Макеєва.

"НЕ ЗАБУВАЙ ПРО НАСТАВНИКА"

Не оминули студенти своєю увагою у цей святковий день і ветеранів факультету, зокрема тих, хто знаходиться на заслуженому відпочинку. Теплі привітання і букети квітів були приємним дарунком від учнів їх наставникам – професору С.Й.Кухті, доцентам І.М. Мартовлосу, Б.О.Мартінеку, Р.А. Гумецькому, М.І.Миговичу, Н.І.Ємельяненко, Л.Г. Івашкевич, В.Г.Саю, О.Т.Федорів, асистентам Л.Д. Чучмай, М.М.Халавці. Під час цих зустрічей, радісних і хвилюючих, на адресу ветеранів було сказано багато теплих і приємних слів, згадано про їхній особистий внесок у підготовку та виховання молодих фахівців, розвиток науки.

Сподіваємося, що молодь й інших факультетів активно долучиться до ініціативи студентів-стоматологів, і такі зустр-

стрі, на яких студенти і молоді викладачі зможуть переймати досвід, пізнавати історію своєї Alma Mater, стануть доброю традицією. Не забувайте про своїх наставників, шануйте своїх викладачів, адже їх творча праця, висока лікарська майстерність, відповідальне ставлення до свого покликання заслуговують на глибоку вдячність і повагу.

Володимир ГРИНЬОХ, асистент, заступник декана стоматологічного факультету з виховної роботи.

На фото: з нагоди професійного свята стоматологів студенти дарували своїм наставникам квіти, теплі привітання і посмішки.

16-17 січня 2010 р. у польському місті Камені Слоньським відбувся Перший загальнопольський з'їзд гірудотерапевтів, організований Асоціацією застосування біотехнологій і генної інженерії BIO-GEN (Польща). Львівський медичний університет на з'їзді був представлений роботою доцента кафедри реабілітації і нетрадиційної медицини А.Й. Лабінського і студентки III курсу медичного факультету №2 М. Лабінської "Застосування гірудотерапії при хронічних порушеннях кровообігу мозку". Своїми враженнями від з'їзду з читачами «АМ» ми попросили поділитися Мирославу ЛАБІНСЬКУ – активного члена студентського наукового гуртка кафедри реабілітації і нетрадиційної медицини ФПДО.

● *Міжнародна співпраця*

«Гірудотерапія сьогодні переживає свою другу молодість...»

– Мирославо, розкажіть, будь ласка, про з'їзд та його тематику.

– Гірудотерапія – дуже давній метод лікування з допомогою п'явок, незаслужено забутий сучасною медициною. Та у мене, як учасниці з'їзду гірудотерапевтів, склалось враження, що цей спосіб лікування сьогодні, на початку XXI століття, переживає свою другу молодість. Якщо наші предки застосовували медичну п'явку, переважно, лише з метою нормалізації тиску крові, при струсі мозку, травмах, для зняття "порчі", то зараз список захворювань, що лікують з допомогою гірудотерапії, значно розширено.

З'їзд був дуже представницьким, у ньому брали участь вчені та лікарі не лише з Польщі, але й з Ізраїлю, Росії, України. В їх роботах звучала зацікавленість у розвитку методів гірудотерапії та їх широкого застосування. Виступи свідчили про те, що гірудотерапію успішно застосовують при лікуванні найрізноманітніших хвороб – у кардіології, неврології, проктології, гастроентерології, урології, офтальмології, косметології, при судинній патології, порушеннях обміну речовин тощо.

– Це був, мабуть, ваш найперший виступ на міжнародному форумі. Якою була тематика вашої доповіді і як її сприйняли учасники?

– Гірудотерапією я зацікавилась вже давно, про цей метод лікування багато

знала від свого батька, доцента кафедри реабілітації і нетрадиційної медицини. Охоче займаюсь у студентському науковому гуртку цієї кафедри, яку очолює професор Лук'ян Васильович Андріюк. Над роботою ми працювали близько двох років. Тематика досліджень стосується застосування гірудотерапії при хронічних порушеннях мозкового кровообігу, для профілактики мозкових інсультів. У своїй роботі ми вивчили і довели ефективність гірудотерапії при дисциркуляторних енцефалопатіях. Це є дуже актуальним у наш час, оскільки, незважаючи на досягнення фармації, спостерігається зростання захворюваності на інсульти та смертності від них.

Дуже приємно, що наша доповідь виявилась однією з найкращих. Доктор Зігмунд Диновський, один із керівників Асоціації, відзначив, що методики лікування в нашій роботі є оригінальними і ефективними, та висловився на користь їх широкого практичного застосування. На з'їзді було відзначено також високий рівень підготовки наукових робіт у Львівському медичному університеті та висловлено велику подяку керівництву університету і кафедри.

– Чи широко застосовується гірудотерапія у Польщі?

– Гірудотерапія дуже поширена в медичних закладах Польщі, передусім приватних. Вона широко застосовується

у багатьох реабілітаційно-курортних закладах, які відвідують пацієнти з інших європейських країн, зокрема, Німеччини, Чехії. Ми дізнались також про те, що знання з гірудотерапії студенти медичних університетів у Польщі отримують в рамках спеціальності "медична реабілітологія", до якої входять інші немедикаментозні напрямки нетрадиційної та народної медицини.

– Які враження залишились у вас від перебування на польській землі?

– З'їзд проходив в історичному місці Опольського воєводства – місті Камені Слоньським, у приміщенні замку, збудованому в XI столітті. Історія замку надзвичайно захоплююча, а в останні роки Другої світової війни він був діючим військовим шпиталем. З 1994 року, після реставрації, його було перетворено на туристично-відпочинково-реабілітаційний комплекс зі збереженими пам'ятками архітектури і чудовими палацово-конференційними залами. Організатори зробили атмосферу форуму дуже теплою, товариською і невимушеною. Це було справжнє свято!

Розмову вела
А. СИНІЦЯ.

На фото: студентка III курсу медичного факультету №2 М. Лабінська під час виступу на з'їзді гірудотерапевтів у м. Камені Слоньським (Польща).

● *На допомогу куратору*

Пропонуємо увазі викладачів – кураторів академічних груп приблизний тематичний план заходів з національно-патріотичного виховання студентської молоді у березні 2010 року.

- Організація та проведення тематичних просвітницьких заходів, присвячених історії національно-визвольного руху початку XX століття в Україні.

- 1-10 березня відбудуться факультетські та міжфакультетські конкурси в межах XI Шевченківського фестивалю "Т.Г. Шевченко і сучасність", присвяченого 196-й річниці від дня народження Кобзаря.

- Організація та проведення семінарів та бесід з відзначення 150-ї річниці з часу виходу повного друкованого видання "Кобзаря" Тараса Шевченка; з часу заснування у м. Петербурзі українського

журналу "Основа" і видання українського літературного альманаху "Хата" (1860).

- Організація та проведення семінарів і бесід "Про стан та хід виконання Закону України "Про мови..." – ст. 10, 11 Конституції України в університеті".

- Організація та проведення студентами-волонтерами всіх факультетів "Днів благодіяння" та "Днів милосердя".

(Закінчення на с. 8).

У 2010 році виповнюється 150 років від дня народження і 81 рік від дня трагічної смерті одного з видатних українців кінця XIX – початку XX ст. Ярослава Окунівського.

Штрихи з біографії Ярослава Окунівського (1860 – 1929)

Ярослав Окунівський народився 5 березня 1860 року на Буковині в родині лікаря, рідний брат відомого громадсько-політичного діяча, посла до австрійського парламенту та Галицького сейму Теофіла Окунівського.

Вчився в Коломийській гімназії. Закінчив медичний факультет у Відні, був головою студентського товариства "Січ" у Відні.

Був дійсним членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка.

Зробив рідкісну для українця в Австрійській імперії військову службову кар'єру – отримав звання адмірала флоту та був нагороджений багатьма орденами і відзнаками Австро-Угорської імперії та інших держав.

З початком Першої світової війни вітає створення легіонів УСС і жертвує на їх забезпечення великі суми з власних коштів. Очолює Українську санітарну місію, в 1915 р. надає суттєву допомогу санітарній службі легіону, направляє з Відня для нього медикаменти, вступає до Союзу визволення України. З проголошенням Західно-Української Народної Республіки очолює Державну медичну місію ЗУНР у Відні, акумулює збір коштів для молодого держави і направляє чотири санітарних ешелони для Української Галицької Армії.

Був організатором і головою Української Санітарної Місії УНР у Відні, а у 1919-1922 рр. – головнокомандувачем у санітарних справах Державного Секретаріату ЗУНР.

Незабаром повернувся в Галичину і очолює санітарну управу Галицької Армії. Після поразки Визвольних змагань українців оселився в м. Городенка (Карпати). Там відкрив приватну медичну клініку, де створив своєрідну медичну школу.

24 жовтня 1929 року трагічно загинув. Похований у Городенці.

● Постаті з історії української медицини

ЛІКАР В АДМІРАЛЬСЬКІЙ УНІФОРМІ

До 150-ліття від
дня народження
Ярослава
Окунівського

У його каюті на кораблі стояв горщик, наповнений кам'янистим ґрунтом. У той ґрунт він посадив маленьку карпатську ялиночку-самосійку. Доглядав її, підливав прісною водою. Беріг-леліяв цей шматочок рідної Карпатської землі, яку він так любив. Показував її хіба що землякам, бо ж ніби й не до лиця адміралові цісарсько-королівського військового флоту дамські сентименти.

Деревце проте не вижило, не витримало багаторічної морської мандрівки, засохло під палючим сонцем та екваторіальними вітрами. "Усе тут гине – лиш чоловік, він один ще видержує і до всего приурочується". Отож, різдвяне деревце доводиться майструвати з вінників, пруття та сухих пальмових гілок.

А сестра пише: "У нас на селі сніг, і санна така ладна, і мороз тріскучий. Страх, як ладно і весело! І коники тато добрали паристі, молоді, булані – санкуємося. І бабка у нас були, і Тишко-велькі. Так було весело! Жаль, що тебе з нами немає...". "А тут так гарячо!" – зітхає Ярослав. І в уяві його постають святвечірні спогади...

Адмірал військово-морського цісарсько-королівського флоту Ярослав Окунівський, шеф медичної служби флоту, мандрує морями і океанами планети не для власного задоволення. Уряд, воєнне міністерство доручають цьому українцеві важливі дипломатичні завдання. У складі державних місій і представництв доктор Окунівський спостерігає різні країни, вивчає їх побут, звичаї, багато записує і фотографує. Дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка, він накопичує матеріали для науково-краєзнавчих публікацій, багато фотографує. Ці фотографії широко використовуються в географічних і краєзнавчих публікаціях НТШ. Де вони зараз? Ніхто не знає...

Адмірал Я. Окунівський – чудовий психолог, наділений проникливим розумом, спостережливістю і... тонким почуттям гумору. А ще – патріот. Там, де, здавалося б, важко знайти щось спіль-

ного поміж місцевим населенням і українцями, він проводить неждани паралелі, порівняння. У Гімалаях, спостерігаючи сіккімців з "оселедцями" на виголених головах і в широченних шароварах, він згадує минуле України, запорозьке козацтво.

Тута за Україною не полишає його ніде: у Гімалаях, Греції, Туреччині, на Цейлоні, в Китаї чи Африці; всюди бачить він українські могили: на Криті, під Мадженто і Сольферіно – Кишуки, Хом'яки, Грінченки, Кравчуки, Грицьки, Івани, Василі... Один з нарисів циклу "Записки моряка" він так і назве – "Куди сяялись руські кості?". Він тримає в руках один з черепів, зібраних на побойовищах під Мадженто і Сольферіно та розкладених на полицях каплиці-мавзолею.

"Один череп, здоровий, крепкий, так і видивився на мене. Білі здорові зуби – так і видно – призначені на те, щоби жувати хліб Божий, що его заробили мозолістими руками. "Здоров, Грицю!" – відозвався я до него. "Дай Боже здоров'я, паночку! А як вернете додому, кланяйтесь там моїй Парасці!". "І Палагні! І Марійці! І Дзюнци!..." – обізвалося нараз з усіх кутків, з усіх полиць. І всі черепи видивились на мене своїми ямками-очима якось так сумно, що я не стерпів. Мене щось зціпило за горло".

У кругосвітніх мандрах доля зводить його із земляками, і кожна така зустріч для нього – свято. На прийнятті у королеви Іспанії Я. Окунівський зустрічає російського морського офіцера з крейсера

"Пам'ять Азова". З'ясується, що це – земляк, українець з Чернігівщини. "Ми мало не розцілувались. Нам обом здалося, що ми брати рідні. В одну мить я знав цілу життєпись мого земляка, а він мою".

Пошта приносить йому листи – скарги земляків-українців. Читаючи ці листи, доктор Окуневський роздумує над долею свого народу і доходить висновку, що ця доля, як, зрештою, і недоля – в руках самого народу. "Лікарю, виликуйся сам!" – іншими словами, "Народе мій, візьми свою долю в свої руки". Чи ж не актуальний цей заклик у наш час!?

Звідки ж узявся цей український патріот в австрійському військово-морському однострої, який у будь-якій країні сповнений думок про свій народ, який будь-де тужить за своєю батьківщиною, який свідомий ролі українців у світовій історії?

Ярослав Окуневський народився 1860 року в патріотичній, багатій традиціями священничій українській родині отця Іполита Окуневського в с. Радівцях на Буковині. Він – представник роду, що подарував Україні відомих політичних і культурних діячів. Діда звали Окунем, а шляхетське закінчення додали опісля. У сім'ї отця Іполита Окуневського найстаршим (1858 року народження) був брат Теофіл – юрист, громадський та політичний діяч, посол австрійського парламенту від радикальної партії, мужній захисник інтересів українського народу. Сестра Ольга – знана в Україні і світі концертуюча піаністка, товаришка і акомпаніаторка Соломії Крушельницької. З цього ж роду походить і Софія Окуневська-Морачевська – перша жінка-лікар в Австро-Угорщині, а ще – збирач фольклору, письменниця і публіцистка.

Парафія в Радівцях була бідною, тож, щоби забезпечити родину та вивчити дітей, отець Іполит перенісся на парафію в с. Брошківцях, а згодом став парохом прославленого карпатськими опришками та гуцульськими народними майстрами Яворова, що поблизу Косова. Ярослав учився в сільській парафіяльній школі, опісля – в Коломийській гімназії, тій самій, що її згодом відвідуватимуть Лесь Мартович і Василь Стефаник.

1877 року Ярослав стає студентом Віденського університету. Вчиться наполегливо, чим привертає до себе увагу військового міністерства. Отримує допису високу стипендію від цього міністерства, щоправда, в обмін на зобов'язання після закінчення студій служити корабельним лікарем. Велика частина стипендії іде на підтримку занепадаючого українського студентського товариства

"Січ", на видавництво "Слов'янського альманаха".

А далі – тринадцятирічна служба на флоті, кругосвітні походи на вітрильниках і вітрильно-парових кораблях "Аврора", "Мінерва", "Радецький", "Цісар Франц Йосиф I".

Цей українець, родом з карпатського села, досконало опанував не лише медичні та військові науки. Він володіє більшістю європейських мов, знає історію, географію, навігацію. Гідно представляє Імперію, як її повноважний представник. Буває на офіційних прийомах у королівських і президентських резиденціях, бере участь у національних святах, вивчає звичаї народів Азії, Африки, Океанії, підіймається на гірські вершини і діючі вулкани. Спостерігає, записує, фотографує. Його нариси, що відзначаються глибокою спостережливістю, аналітичною думкою, елегантним літературним стилем та іскрометним гумором, друкуються в українській періодиці Галичини, а згодом (1898 р.), за сприяння Вячеслава Будзиновського та Дениса Лукіяновича, – окремою книжкою "Листи з чужини".

У кожному розділі "Листів" ми відчуваємо, що розповідь веде не австрійський військовий урядовець, а палкий український патріот.

...Греція, Акрополь. Ярослав Окуневський оглядає трибуну, з якої проголошував свої полум'яні промови патріот Демосфен. "А ось, – каже провідник, – в'язниця Сократа". Чи справді це вона?

"Так і повинна виглядати в'язниця для того, котрий поважився мати думку, протинну поняттям загальноприйнятим... Одних на хрест за те, других в понурі та темні в'язниці, інших на Сахалін... Меншість, маючи владу, завжди старалась і старається робити "нешкідними" тих, котрі поважаться противитись "існуючим порядком"...".

Три крапки після згадки про Сахалін. Нині ми можемо доповнити цей перелік.

Ще за життя Ярослава Окуневського його окремі нариси входять до шкільних підручників.

У часі Визвольних змагань українського народу д-р Окуневський стає організатором і керівником Української санітарної місії у Відні, з усіх сил допомагає військово-медичному забезпеченню УГА. Завдяки його старанням Україні передано устаткований персоналом і ліками шпиталь Міжнародного Червоного Хреста для приборювання епідемії тифу, що здешуквала Українську Галицьку Армію.

Нещодавно український читач отримав нове видання "Листів з чужини" Ярослава Окуневського. Читачи цього книгу і ловиш себе на думці, що світ, попри все,

не дуже змінився. Бо чи ж не зустрічаємо бундючних офіцерів з орденами та медалями "на грудях і череві", що нагадують негритянських "королів"; тупих і самовпевнених державних діячів, дури-світів та безоглядних кар'єристів. Чи ж не хвилює нас доля простого люду в уже незалежній українській державі, про яку лише несміливо мріяв Ярослав Окуневський. До речі, адмірал Я. Окуневський дуже рідко носив свої відзнаки та нагороди. А пишатися було чим. Зокрема – лицарським хрестом Франца Йосифа, китайським орденом Дракона.

1891 року у Відні Ярослав Окуневський знайомиться з уже тяжко хворим Михайлом Драгомановим. Як лікар, він чудово розуміє, що хвороба невиліковна і трагічний кінець близький. Аневризма аорти спричинює жорстокий біль у грудях і плечі, безсоння, втрату голосу. А отже – аневризма розтягнула, пошкодила поворотний гортанний нерв. Драгоманов розуміє ситуацію і робить відчайдушні зусилля, щоби "бодай на ложі смерті" закінчити третій том "Політичних пісень українського народу". Ярослав, разом з іншими "січовиками", майже щодня допізна розмовляє з Драгомановим. А той – прагнений спілкування із земляками.

"От так балакаючи з вами, – мовив він, – мені здається, що я здоров. Мені видиться, що я світ цілий обгорну своїми думками. А тут вночі прийдуть болі, биття серця, ока не змружиш цілу ніч... Смерть за плечима!..." "Слабий его голос не раз уривався, він припочивав, сильною волею своєю ломив біль у грудях, а коли не міг говорити, писав на таблиці свої короткі думки".

Мандрівки Ярослава Окуневського врешті закінчуються. Та й життєвий шлях його підходить до кінця. Він оселяється в Яворові, усіяко підтримує "Просвіту" та "Січ", виступає в пресі з публікаціями на захист земляків від сваволі можновладців. Жертвує на "Рідну Школу", субсидує навчання бідних дітей-сиріт, домагається врегулювання Карпатських річок, що під час повеней приносили значні шкоди гуцулам. Має намір побудувати лікарню для місцевого населення.

Він помер 24 жовтня 1929 року в Городенці, де його брат Теофіл працював адвокатом. Деякі джерела подають, що це було самогубство. Не вірю...

**Олександр КЩЕРА,
професор.**

*Фото до статті – з архіву
музею історії медицини Галичини
імені М.Панчишина.*

УНІВЕРСИТЕТ МОЖЕ ПИШАТИСЯ ВАГОМИМИ СПОРТИВНИМИ ЗДОБУТКАМИ

● Дружимо зі спортом

Міністерство освіти і науки України видало наказ за № 674, в якому підбито підсумки виступу збірних команд вищих навчальних закладів України всіх категорій у 2009 році. Приємно відзначити, що **Львівський медичний університет у загальному заліку серед вищих навчальних закладів України V категорії посів високе 17 місце, а серед медичних ВНЗ України – перше, із сумою 191 бал.**

У "кошик" набраних балів, які визначили це почесне місце нашої Alma Mater, вагомий внесок зробили студенти-лучники – майстри спорту **Віталій Маргінек** (стомат. ф-т), **Анна Волобоєва** (мед. ф-т №2), **Оксана Мацьків**, **Роксолана Штойко** (мед. ф-т №1) та кандидат в майстри спорту **Ярина Синиця** (стомат. ф-т), а також борці-самбісти – кандидати в майстри спорту **Ігор Книш** та **Анна Віюк** (мед. ф-т №2).

Підбито також підсумки **Універсиади Львівської області**, де в загальному заліку Львівський медичний університет посів **почесне третє місце** (з сумою 8721 бал), пропустивши вперед лише "професіоналів" Львівського університету фізичної культури (12055 балів) та студентів Національного університету "Львівська політехніка" (10562 бали). Відзначимо, що наші сту-

денти-спортсмени знову випередили в загальному заліку Львівський національний університет ім. Івана Франка.

З 30 видів програми Львівської обласної Універсиади-2009, в яких брали участь наші спортсмени, відзначились команди **лучників і тенісистів** (перші місця); команда з **армрестлінгу** (друге місце); **жіноча** команда з **пауерліфтингу** (третє місце), команди з **бадмінтону, дзюдо (чол. та жін.), боротьби самбо, волейболу (жін.)** та **шахів** (четверті місця), а також команди з **легкої атлетики, важкої атлетики, плавання**, які здобули достатню кількість балів, щоб у загальному заліку наш університет посів **третє місце**.

Усі згадані здобутки наших спортсменів стали можливими завдяки великій увазі та допомозі керівництва Львівського національного медичного університету до питань розвитку спорту, а також плідній праці викладачів кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання та валеології.

Любомир СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ, доцент, відповідальний за спортивно-масову роботу в ЛНМУ ім. Данила Галицького, заслужений тренер України.

● Прем'єра рубрики: Калейдоскоп нумізмата

У нашій новій рубриці ми плануємо інформувати читачів «АМ» з новинками нумізматики, які висвітлюють теми "Медицина" і "Галичина".

Ювілейна монета «Володимир Івасюк»

Незадовго до виходу ювілейної монети з нагоди 225-річчя Львівського національного медичного університету (див. «АМ», №11 за 2009 р.) у серії "**Видатні особистості України**" побачила світ монета, присвячена випускнику нашого університету, композиторові, поету, естрадному співакові, одному з основоположників вітчизняної поп-музики **Володимиру Михайловичу Івасюку**. Упродовж 80-90-х років ХХ ст. він став символом українського відродження, твори якого здобули широке визнання не лише в Україні, а й за її межами.

Наклад монети – 35 тисяч штук.

На **аверсі** монети розміщено: малий Державний Герб України, під яким напис – НАЦІОНАЛЬНИЙ/БАНК/ УКРАЇНИ (угорі), композицію – стилізована квітка червоної рути на тлі орна-

ментальної смуги (ліворуч), музичні електроінструменти (праворуч), унизу номінал та рік карбування монети – 2/ГРИВНІ/2009. На **реверсі** монети зображено портрет Володимира Івасюка серед листя калини на тлі стилізованої грамплатівки та розміщено написи: півколом **ВОЛОДИМИР ІВАСЮК**, роки життя 1949 – 1979.

О. Л.

● На допомогу куратору

- 1-30 березня – участь студентів у змаганнях Універсиади університету та Львівської області.
- Проведення семінарів, бесід і тематичних лекцій з відзначення 65-ї річниці завершення Другої світової війни.
- Проведення семінарів, бесід про стан профілактики та запобігання правопорушенням, посадовим зловживанням, корупційним діям, хабарництву; з профілактики наркоманії, паління та вживання алкоголю.
- 22.01.09 в історичній споруді Української Центральної Ради – Київському будинку вчителя (за адресою: вул. Володимирська, 57) – було відкрито музей Української революції 1917-1921 років. МОН України та МОЗ України запрошують студентів відвідати цей музей, що сприятиме формуванню у молодого покоління шанобливого ставлення до історії свого народу.

Підготовлено
відділом гуманітарної освіти і виховання.

Газета Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

Реєстраційне свідоцтво КВ № 932

Передплатний індекс – 08900

Засновник і видавець:

ЛНМУ ім. Данила Галицького
(ректор – доктор фармацевтичних наук,
професор, академік АНВО України
Борис ЗІМЕНКОВСЬКИЙ)

- Редакція зберігає за собою право скорочення і редагування тексту
- Відповідальність за достеменність інформації несе автор
- Публікації можуть містити думки, що не збігаються з позицією редакції

Головний редактор – професор
Анатолій МАГЛЮВАНІЙ

Літературний редактор –
Алла СИНІЦЯ

Технічний редактор –
Михайло ЯРЕМЧИШИН

Адреса редакції:

79010 м. Львів,
вул. Шімзерів, 3а,
теоретичний корпус
ЛНМУ ім. Данила Галицького
Тел./факс: (032) 275-58-75
E mail: almater@ukr.net

Наклад 900

Замовлення № 0210

Підписано до друку 22.02.2010 р.

Газету віддруковано у друкарні
ЛНМУ ім. Данила Галицького